

Fietsen onze kinderen naar een goede gezondheid?

De Nederlandse Report Card
voor kinderen en jeugd

**ACTIVE
HEALTHY
KIDS**
the Netherlands

www.activehealthykids.nl

T. Takken, M. Burghard, K. Knitel & I. van Oost

September 2016

Methode en Volledig Rapport

Dit project werd ondersteund door Sport & Society, van de Universiteit Utrecht.

Een werkgroep bestaande uit onderzoekers, beleidsmakers en experts op het gebied van bewegen, sport en/of kinderen identificeerden en beoordeelden bestaande gegevens van (waar aanwezig) nationale onderzoeken en monitor instrumenten om zo de verschillende indicatoren te beoordelen. Voor de reportkaart werd data over de periode 2010 tot en met 2014 geanalyseerd en beoordeeld.

Het volledige rapport bevat achtergrondinformatie over de methode en de ontwikkeling van de report card, beschrijving van de gebruikte bronnen, gedetailleerde beschrijvingen van de indicatoren (belangrijkste bevindingen, literatuur, factoren die van invloed zijn, hiaten in de kennis en aanbevelingen).

*U kunt het volledige rapport downloaden op: www.activehealthykids.nl
Hier vindt u ook het artikel voor het tijdschrift *Journal of Physical Activity and Health*.¹*

Betrokken instanties & organisaties:

Wilhelmina Kinderziekenhuis

UMC Utrecht

Fietsen onze kinderen naar gezondheid?

Wereldwijd wordt Nederland gezien als een fietsland. Veel Nederlanders hebben een fiets en fietsen vaak. Cijfers laten zien dat 84% van de Nederlandse inwoners van vier jaar en ouder een fiets bezit. Deze fietseigenaren hebben gemiddeld 1,3 fietsen per persoon. Dit komt neer op **18 miljoen fietsen in Nederland** en 13,5 miljoen fietseigenaren.⁵ De Nederlanders gebruiken de fiets als vervoersmiddel, maar het wordt ook gebruikt om recreatief te fietsen. Fietsen past goed in een actieve leefstijl en het is zeer aannemelijk dat fietsen verantwoordelijk is voor een groot deel van de dagelijkse lichamelijke activiteit van de Nederlandse jongeren. Er wordt geschat dat Nederlandse inwoners gemiddeld een **6 maanden hogere levensverwachting** hebben **vanwege** het **fietsgebruik**.⁵ Nederland is ook gunstig gevormd om te fietsen. Er zijn geen grote bergen, alleen een paar kleine heuvels en elke stad of dorp heeft een groot aanbod van fietspaden en routes. Gescheiden fietspaden zijn in veel stedelijke gebieden heel normaal.

De resultaten van deze eerste Nederlandse Report Card laten zien dat veel Nederlandse kinderen de fiets als vervoersmiddel kiezen en dat het actieve transport verantwoordelijk is voor een groot deel van de aan school-gerelateerde lichamelijke activiteit.⁶ **In 2014 fietste 80% procent van de 12- tot 17- jarige kinderen 3 of meer dagen van of naar school of werk.**⁷ Voor de periode 2010 tot en met 2014 wordt dan ook gemiddeld een A gescoord voor de indicator actief transport. Dit is een veelbelovende uitkomst aangezien actief transport wordt geassocieerd met een toegenomen lichamelijke activiteit onder de jeugd.^{8,9} Actief transport zorgt voor een gezondere lichaamssamenstelling (meer spier- en minder vetweefsel) en een betere fitheid onder de jeugd.¹⁰

Ondanks dat de Nederlandse kinderen veel van hun dagelijkse lichamelijke activiteit invullen door te fietsen, is het voor veel kinderen nog niet genoeg om aan de huidige NNGB te voldoen. **Fietsen is belangrijk, maar op dit moment fietst de Nederlandse jeugd zich niet naar een optimale gezondheid.**

Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) voor 4 - tot 17- jarigen:

*'tenminste elke dag 60 minuten ten minste matig intensief lichamelijk actief zijn.'*¹¹

Normactief: voldoen aan de NNGB

Semi-actief: op tenminste 1 dag en maximaal 6 dagen aan ten minste 60 minuten matig intensieve lichamelijke activiteit doen.¹²

Inactief: als een kind op maar op maximaal 2 dagen aan tenminste 60 minuten matige intensieve lichamelijke activiteit doet.⁴

Waarom is lichamelijke activiteit belangrijk?

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is lichamelijke inactiviteit de 4e risicofactor voor mortaliteit.² Regelmatige lichamelijke activiteit verlaagt het risico op hart- en vaatziekten, diabetes, verschillende vormen van kanker (o.a. borst- en dikke darmkanker) en depressie.² Onderzoek bij jongeren heeft aangetoond dat lichamelijke activiteit positieve effecten heeft op de gezondheid van het hartvaatstelsel, het bewegingsapparaat en de mentale gezondheid: **hoe meer lichamelijk actief, hoe groter het gezondheidsvoordeel.**³

Gegevens van TNO laten zien dat het percentage kinderen en jongeren dat aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) voldoet, afneemt tussen 2006 en 2014.⁴ Voor de 4- tot 11-jarigen is het aantal kinderen dat aan de NNGB voldoet met ongeveer 10% afgenomen. Daarnaast lijken ook meer jongeren niet aan de NNGB te voldoen. Het aantal 12-17 jarige kinderen dat niet aan de NNGB voldoet is licht gestegen: van 11% in 2010 naar 15% in 2014.⁴ Deze cijfers suggereren een **toenemende lichamelijke inactiviteit** onder de Nederlandse kinderen en jongeren. Dit is verontrustend, gezien de negatieve gezondheidseffecten die lichamelijke inactiviteit met zich meebrengt.^{2,3} **Stimuleren en promoten van lichamelijke activiteit** bij kinderen en jongeren blijkt een belangrijke missie voor hun toekomstige gezondheid.

Samenvatting indicatoren & cijfers

Gedragingen die bijdragen aan algehele lichamelijke activiteit

Algemene lichamelijke activiteit

- % kinderen en jeugd die voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB; ten minste 60 minuten per dag matig intensief lichamelijk actief zijn)

Cijfer:

D

Georganiseerd sporten

- % kinderen en jeugd die wekelijks aan georganiseerde sport en/of aan lichamelijke activiteiten programma's doen

Cijfer:

B

Actief spelen

- % kinderen en jeugd die wekelijks ongestructureerde/ongeorganiseerd actief buiten spelen

Cijfer:

B

Actief Transport

- % kinderen en jeugd die tenminste 3 maal per week gebruikt maakt van actief transport om naar school en/of werk te komen (lopen of fietsen)

Cijfer:

A

Sedentair Gedrag

- % kinderen en jeugd die aan minder dan 2 uur per dag schermtijd voldoen

Cijfer:

C

Invloedrijke factoren vanuit anderen, omgeving en instellingen

Familie & Peers/leeftijdsgenootjes

- % ouders die lichamelijke activiteit en sportmogelijkheden voor hun kinderen mogelijk maken/ondersteunen (bijv. vrijwilligerswerk, coachen, halen/brengen, lidmaatschap en sport materiaal/benodigdheden betalen)
- % ouders die voldoen aan de NNGB; op ten minste 5 dagen per week, ten minste 30 minuten aan matig intensieve lichamelijke activiteit doen)
- % ouders die lichamelijk actief zijn met hun kinderen
- % kinderen en jeugd, die hun vriendjes en leeftijdsgenootjes stimuleren om lichamelijk actief te zijn

Cijfer:

B

School

- % scholen met actief schoolbeleid (bijv. aanbieden van beweegactiviteiten naast L.O. of pauzeactiviteiten, samenwerking met gemeentes en/of sportverenigingen, openstellen van schoolpleinen, aanwezigheid leerlingvolgsystemen, jaarplanning)
- % scholen waar het merendeel ($\geq 80\%$) van de leerlingen les krijgt van een vakleerkracht L.O.
- % scholen waar het merendeel ($\geq 80\%$) van de leerlingen tenminste 120 minuten L.O. per week krijgt aangeboden. Voor het MBO: het % leerlingen dat voldoet aan de 5% norm

Cijfer:

C

Buurt & Gebouwde Omgeving

- % kinderen en jeugd die het eens waren met de onderstaande stellingen:
 1. In mijn omgeving zijn voldoende sportaccommodaties aanwezig
 2. Ik heb voldoende keuze uit verschillende sporten in mijn buurt
 3. In mijn buurt zijn voldoende wandel-of fietspaden of andere openbare plekken om te bewegen

Cijfer:

A

Strategieën & Investerings

Overheid & niet-gouvernementele organisaties

- Bewijs van leiderschap en betrokkenheid/inzet in het aanbieden van mogelijkheden voor lichamelijke activiteit voor alle kinderen en jeugd
- Toewijzen van fondsen en middelen voor de implementatie van strategieën ter bevordering/promotie van lichamelijke activiteit en initiatieven, voor alle kinderen en jeugd
- Aangetoonde vooruitgang door de cruciale fases van openbaar beleid te maken (bijv. beleidsagenda, beleidsformatie, beleidsimplementatie, beleidsevaluatie en beslissingen voor toekomst)

Cijfer:

INC

Becijfering

A	Nederland is succesvol bij de grote meerderheid (81-100%) van de Nederlandse kinderen en jeugd
B	Nederland is succesvol bij meer dan de helft (61-80%) van de Nederlandse kinderen en jeugd
C	Nederland is succesvol bij circa de helft (41-60%) van de Nederlandse kinderen en jeugd
D	Nederland is succesvol bij minder dan de helft (21-40%) van de Nederlandse kinderen en jeugd
F	Nederland is succesvol bij maar weinig (0-20%) van de Nederlandse kinderen en jeugd
INC	Incompleet. Er is onvoldoende bewijs beschikbaar om tot een cijfer te komen/ afwezigheid van of geen duidelijke onderbouwde criteria om tot een cijfer te komen

Belangrijkste bevindingen en cijfers

Gedragingen die bijdragen aan algehele lichamelijke activiteit

Algemene lichamelijke activiteit

- In 2014 voldeed 28% van de 12-17 jarigen in Nederland aan de NNGB. Van deze 12-17 jarigen, voldoet 32% van de jongens en 24% van de meisjes aan de NNGB. Behalve in 2011, voldoen jongens in de tijdperiode van 2010 tot 2014 in 2010, 2012, vaker aan de NNGB dan meisjes.^{7,13}
- In 2014 voldeden kinderen uit sterk stedelijke gebieden minder vaak aan de NNGB dan kinderen uit matig-/niet stedelijke gebieden (24% versus 31%).^{7,13}
- In 2014 was 36% van de 12-17 jarige kinderen en 30% van de 16-20 jarigen semi-actief.¹²

Cijfer:

D

Georganiseerd sporten

- In 2014 was 71% van de 12-17 jarigen een wekelijkse sporter.^{7,13}
- 55% van de allochtone jongeren (12-17 jaar) was een wekelijkse sporter. Onder de autochtone kinderen was 77% een wekelijkse sporter.^{7,13}
- 63% van de kinderen die aan sport deden, voldeed aan de NNGB, in vergelijking met maar 20% van de kinderen die niet aan sport deden.^{7,13}

Cijfer:

B

Actief spelen

- Volgens ouders speelde in 2013 73% van de 4-11 jarige kinderen na schooltijd buiten in de afgelopen week (meetperiode april tot en met september).¹⁴
- Jongens spelen in het algemeen vaker buiten dan meisjes (21% versus 14%).¹⁵

Cijfer:

B

Actief Transport

- In 2014 fietste 80% van de 12-17 jarige kinderen 3 of meer dagen naar school of werk.^{7,13}
- 11% van de 12-17 jarige kinderen liep 3 of meer dagen naar school of werk.^{7,13}

Cijfer:

A

Sedentair Gedrag

- 63% van de 4-11 jarige kinderen keek minder dan 2 uur per dag televisie of zat minder dan 2 uur per dag achter de computer in 2013.¹⁴
- Een 4-11 jarig kind zat gemiddeld 7,5 uur per dag op een schooldag. Een 12-17 jarig kind zat gemiddeld 9,9 uur per dag op een schooldag.⁴

Cijfer:

C

Invloedrijke factoren vanuit anderen, omgeving en instellingen

Familie en leeftijdsgenootjes/peers

- Van de ouders in een eenoudergezin voldeed in 2012 54% aan de NNGB, bij ouders uit een tweeoudergezin was dit net iets lager, namelijk 52%.¹⁶
- 89% van de kinderen groeit op in een familie met genoeg geld om te kunnen deelnemen aan sport en culturele activiteiten.¹⁷
- 77% van de kinderen in welvarende families heeft een lidmaatschap bij een sportclub ten opzichte van 44% van de kinderen in armere gezinnen.¹⁸
- 57% van de leeftijdsgenoten van de 4- tot 11-jarige kinderen beweegt heel vaak; 33% beweegt regelmatig en 6% van de vriendjes en leeftijdsgenoten beweegt heel weinig.¹⁴
- 40% van de vrienden van de 12- tot 17-jarige kinderen beweegt heel veel, 44% beweegt regelmatig en 13% beweegt zelden.¹⁴
- 29% van de leeftijdsgenoten en vrienden van de 4-11 jarige kinderen motiveert hen veel om fysiek actief te zijn; 33% motiveert hen weinig en 35% motiveert hen nooit.¹⁴
- 17% van de vrienden van de 12-17 jarige kinderen motiveert hen heel veel, 39% motiveert hen een beetje en 40% motiveert hen niet om fysiek actief te zijn.¹⁴

Cijfers:

B

Familie

B

Peers

School

Primair Onderwijs

- 79% van de leerkrachten bewegingsonderwijs was het (helemaal) eens met de stelling dat er een jaarplan lichamelijke opvoeding aanwezig is op hun school.¹⁷
- 67% van de vakleerkrachten lichamelijke opvoeding gaf aan dat hun school werkt met een leerlingvolgsysteem.¹⁸
- In slechts 25% van de scholen gaf er een vakleerkracht lichamelijke opvoeding het bewegingsonderwijs in groepen 3 t/m 8. Voor groep 1 en 2 was dit met 5% nog minder.¹⁸
- 48% van de leerlingen uit het basisonderwijs kreeg 120 minuten of meer lichamelijk opvoeding per week.¹⁸

Cijfer:

C

Voortgezet Onderwijs

- 98% van de sectieleiders bewegingsonderwijs rapporteerde dat er een jaarplanning voor lichamelijke opvoeding was.¹⁹
- 75% van de voortgezet onderwijs scholen werkte samen met een sportclub en 55% werkte samen met gemeenten rondom sport en bewegen.¹⁹
- Zoals door wetgeving is bepaald, krijgen leerlingen in het voortgezet onderwijs bewegingsonderwijs van een vakleerkracht lichamelijke opvoeding.¹⁹
- 85% van de leerlingen kreeg wekelijks 120 minuten of meer bewegingsonderwijs.¹⁹

Middelbaar beroepsonderwijs

- 53% van de MBO scholen heeft sport en bewegen geïntegreerd in het beleid voor sectors, clusters en domeinen. 91% heeft expliciet aandacht voor het gezondheidsthema sport en bewegen.²⁰
- in 92% van de MBO scholen met een sport- en beweegaanbod, werd het bewegingsonderwijs gegeven door een vakleerkracht.²⁰
- Slechts 12% van de studenten voldeed aan de 5% norm.²⁰ 5% norm = 5% van de contacttijd (studietijd min stagetijd) bestaat uit bewegen en sport. Dit komt neer op 60 minuten van bewegen per week, op de momenten dat de leerlingen niet zijn stageperiode heeft.²⁰

Buurt & Gebouwde Omgeving

- In 2014 was 82% van de 12 t/m 18 jarige kinderen tevreden met de sport en beweegmogelijkheden in hun buurt.²¹

Cijfer:

A

Strategieën & Investerings

(Non-) Overheids & strategieën en investeringen

Overheid

- Het kabinet staat voor een geschikt sport- en beweegaanbod voor iedereen, dat veilig en makkelijk toegankelijk is. Het ministerie van VWS financiert verscheidene activiteiten in relatie tot bewegen in de buurt, toegankelijke en betrouwbare informatie op maat, een kennisinfrastructuur, een weerbare jeugd en het maken van gezonde keuzes. Tevens worden samenwerkingen met andere partijen, zoals met de publiek-private sector, gestimuleerd.²²
- In dit beleid spelen buurtsportcoaches een belangrijke rol. Buurtsportcoaches proberen verbindingen te realiseren tussen verschillende sectoren, bijvoorbeeld tussen scholen, gemeenten en sportorganisaties. Hun doel is om meer mogelijkheden te creëren om lichamelijk actief te zijn en om sportactiviteiten in de buurt te organiseren.²³
- Er bestaan verschillende subsidies, zoals de Impuls Brede scholen, sport en cultuur.^{22,23}
- Tussen 2012 en 2016 is de Onderwijsagenda "Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl in en Rond School" ontwikkeld door de minister van VWS in samenwerking met de minister van OCW. Schoolbesturen en directies worden gestimuleerd om beleid te voeren volgens het Gezonde School beleid. Voor deze agenda was € 4 miljoen beschikbaar voor een periode van 4 jaar.^{23,24}

Cijfer:

INC

Niet-gouvernementele organisaties

- Er bestaan verschillende stichtingen en fondsen, zoals het Jeugdsportfonds. Dit fonds wordt gefinancierd uit de private sector en donaties. Het Jeugdsportfonds heeft als doel kinderen uit gezinnen met een lage sociaal economische status mogelijkheden te bieden om te participeren in sport en hen te ondersteunen in de aanschaf van sportbenodigdheden.²⁵
- Er bestaan stichtingen of samenwerkingen (zoals de Johan Cruyff Foundation, Krajicek Foundation, Yalp & Marc Lammers) die speciale speeltuinen of sportvelden aanbieden om zo lichamelijke activiteit bij kinderen te stimuleren en buitenspeelmogelijkheden te promoten in het bijzonder in probleemwijken.^{26,27,28}

Ouders zijn belangrijke rolmodellen voor hun kinderen. Maak ouders bewust van het belang van lichamelijke activiteit voor hun kinderen en hun grote invloed op het beweeggedrag van hun kinderen. **Samen buitenspelen en bewegen is stimulerend voor kinderen.**

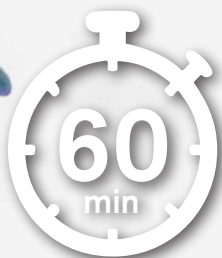

Koop speelgoed dat het kind stimuleert en motiveert om in beweging te komen.

Creëer meer beweegmogelijkheden in (zeer) stedelijke wijken. Stimuleer (buiten)spelen en sport en bewegen.

Tips!

Stimuleer kinderen die bijna elke dag actief zijn om elke dag minstens 1 uur actief te zijn.

Verminder televisie en computertijd.

Stimuleer fietsen naar school en buitenspelen met leeftijdsgenoten.

Stimuleer kinderen en jongeren om actief te zijn: voor, tijdens en na school is erg belangrijk. Maar ook in de avond, het weekend en vakantie. **Geef kinderen voldoende mogelijkheden om aan spel en sport te doen.**

Kijk voor meer tips op: www.activehealthykids.nl

Referenties

1. Takken T, Burghard M, Knitel K, van Oost I. Is our youth cycling to health?: Results from the Dutch 2016 Report Card on Physical Activity for Children and Youth. Accepted for publication. J Phys Act Health
2. World Health Organization. Global Status Report on non-communicable disease 2010. World Health Organization. Geneva. 2011.
3. Janssen I, LeBlanc AG. Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. Int J Behav Nutr Phys Act. 2010; 7: 1-16.
4. Hildebrandt VH, Bornaards CM, Hofstetter H. Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2000/2014]. Nederland. Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), Leiden, 2015.
5. Fietsersbond. Fietsen in cijfers. <http://www.fietsersbond.nl/de-feiten/fietsen-cijfers>. Gepubliceerd 1 Januari 2013. Bezoekt 19 Mei, 2016.
6. Slingerland M, Borghouts LB, Hesselink MKC. Physical activity energy expenditure in Dutch adolescents: contribution of active transport to school, physical education and leisure time activities. J Sch Health. 2012; 82: 225-32.
7. Van den Berg S & Vos W. Gezondheidsenquête/ Leefstijl monitor 2010-2014. Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) in samenwerking met Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Den Haag en Bilthoven, Nederland. 2014
8. Lee MC, Orenstein MR, Richardson MJ. Systematic review of active commuting to school and children's physical activity and weight. J Phys Act Health. 2008; 5: 930-949.
9. van Sluijs EM, Fearn VA, Mattocks C, Riddoch C, Griffin SJ, Ness A. The contribution of active travel to children's physical activity levels: cross-sectional results from the ALSPAC study. Prev Med. 2009; 48: 519-524.
10. Lubans DR, Boreham CA, Kelly P, Foster CE. The relationship between active travel to school and health-related fitness in children and adolescents: a systematic review. Int J Behav Nutr Phys Act. 2011; 8: 1-12.
11. Kemper HCG, Ooijendijk WTM, Stiggelbout M. Consensus about the Dutch norm for healthy physical activity [Consensus over de Nederlandse norm voor gezond bewegen]. Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen. 2000; 79:180-183.
12. Statline Centraal Bureau voor Statistiek. Leefstijl en (preventieve) gezondheidsonderzoek; persoonskenmerken. Centraal Bureau voor Statistiek. Den Haag/Heerlen, Nederland. Bezoekt op 5 januari 2016. <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83021NED&D1=45-47&D2=0,5-13,24-25,37-41&D3=0&D4=0&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>
13. Van den Berg S & Vos W. Leefstijlmonitor in samenwerking met Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). 2014. Centraal Bureau voor Statistiek (CSB), Nederland, Den Haag, 2014
14. Van der Klauw M, Verheijden MW, Slinger JD. Rapport Monitor Convenant Gezond Gewicht 2013. (Determinanten van) beweeg-en eetgedrag van kinderen (4-11 jaar), jongeren (12-17 jaar) en volwassenen (18+jaar)]. Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), Leiden 2013. publications.tno.nl/publication/34617176/.../klauw-2013-monitor.pdf
15. Timmermans P, Meinema W, Snel N. Kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt. TNS Nipo Amsterdam Jantje Beton Utrecht 2013. <http://www.jantjebeton.nl/.../Onderzoek-Buitenspelen-4702013-TNS-NIPO.pdf>
16. Centraal Bureau voor Statistiek Leefstijl, preventie, onderzoek; persoonskenmerken; 2010-2013. Centraal Bureau voor Statistiek (CBS), Den Haag, Heerlen. Bezoekt op 5 januari 2016. <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81177ned&D1=53,59-63&D2=0,20-21&D3=0&D4=a&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>

17. Reijgersberg N, van der Poel, H. Sportdeelname van kinderen in armoede. Verkenning van de literatuur en interviews over het thema sportdeelname van kinderen in armoede. Mulier Instituut, Nederland, Utrecht, 2014 <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=2827&m=1422883252&action=file.download>
18. Reijgersberg N, van der Werff H, Lucassen J. Nulmeting Bewegingsonderwijs. Mulier Instituut, Nederland, Utrecht. 2013. [https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=2750&m=1422883218&action=file.do wnload](https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=2750&m=1422883218&action=file.do%20wnload)
19. Reijgersberg N, Lucassen J, Beth J, van der Werff H. Nulmeting lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs. Mulier Instituut, Nederland Utrecht, 2014. <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3592&m=1422883352&action=file.download>
20. Postma-de Groot M, Duijvestijn P. Een gezonde leefstijl in het MBO- stand van zaken. Monitor gezonde leefstijl 2013-2014. DSP groep, Nederland, Amsterdam. 2014. (<http://www.platformbewegenensport.nl/Document/283/DSP-monitor-Een-gezondeleefstijl-in-het-mbo-2013-2014>)
21. Visser K, Tiessen-Raaphorst A. [Vrijetijdsomnibus (VTO) 2014. Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), Nederland, Den Haag, 2016.
22. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Landelijke nota gezondheidsbeleid. Gezondheid dichtbij. 2011. (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/04/kamerbrief-overlandelijke-nota-gezondheidsbeleid-2016-2019> .)
23. World Health Organization European Region, European Commission. Nederland. Physical Activity Factsheet. 2014. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/288119/NETHERLANDS-Physical-Activity-Factsheet.pdf?ua=1
24. Van der Putten H, van Oostrom H, Faber, J. Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl in en rondom de school. Voor, door en met de scholen 2012-2016. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. 2012. (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2012/10/29/onderwijsagenda-sportbewegen-en-een-gezonde-leefstijl-in-en-rondom-de-school>)
25. Jeugd Sport Fonds. Jaarverslag Jeugdsportfonds Nederland 2014. Jeugd Sport Fonds, Nederland, Amsterdam. 2014 (http://www.jeugdsportfonds.nl/77/jaarverslag_en_cijfers)
26. Krajicek Foundation. Krajicek Foundation Jaarverslag 2013]. Krajicek Foundation Den Haag. 2014. (<http://krajicek.nl/overons/jaarverslagen/>)
27. Cevaal A, Romijn D. Cruyff Courts Monitor 2012. Mulier Instituut Utrecht. 2012. (<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=2223&m=1422883076&action=file.download> .)
28. Smolenaars N. De eerste Marc Lammers Plaza in Nederland]. Yalp Goor. 2009. (<http://www.yalp.nl/toro>)

ACTIVE HEALTHY KIDS

the Netherlands

SPORT
SOCIETY

Wilhelmina Kinderziekenhuis

www.activehealthykids.nl